

تاریخ مکہ

از آغاز تا پایان دولت شرفامی مکہ (۱۳۴۴ق)

مکتبہ مطبوعہ دارالعلوم دیوبند

احمد کسبائی

(م ۱۴۰۴ق)

رسول جعفریان

سباعی ، احمد

تاریخ مکه : از آغاز تا پایان دولت شرقای مکه (۱۳۴۴ ق) / مؤلف
احمد سباعی ، مترجم رسول جعفریان . - تهران : مشعر ، ۱۳۸۵ .
۸۴۰ ج . : مصور ، نقشه ، نمونه ، عکس .

ISBN964 - 540 - 004 - X :

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا .

عنوان لاتینی شده : - Tarikh makkah : dirasat Fi al - siyasah wa -
al - ailm wa al - iytimah al - umran 1979 .

کتابنامه : ص ۷۵۷ - ۷۵۸ ؛ همچنین به صورت زیرنویس .
نمایه .

۱ . مکه - تاریخ ، الف . جعفریان ، رسول ، ۱۳۴۳ . - مترجم .
ب . عنوان ،

۹۵۳/۸

۴۱ ۲۳۰ س ۷ م

۱۳۸۵

۷۸۱۸ - ۸۵ م

کتابخانه ملی ابرا

سبعی

از آغاز تا پایان دولت شرقای مکه (۱۳۴۴ق)

● مؤلف:	احمد سباعی (م ۱۴۰۴ق)
● مترجم:	رسول جعفریان
● ویراستار:	علی وره‌ای
● ناشر:	نشر مشعر
● چاپ:	دار الحدیث
● نوبت چاپ:	اول: تابستان ۱۳۸۵
● تیراژ:	۲۰۰۰ جلد
● بها:	۶۰۰۰ تومان

ISBN 964-540-004-X

شابک X-۰۰۰۰۴-۵۴-۹۶۴

مراکز بخش و فروشگاه‌های مشعر:

تهران: تلفن: ۰۲۱-۶۲۵۱۲۰۰۳ / قم: تلفن: ۰۲۵۱-۷۷۴۶۵۲۲

حق چاپ محفوظ است

جده بر کشتی هایشان، بر عهده داشتند. آنان با استفاده از این فرصت، حجاج را به تنگنا می انداختند و گاه می شد که آنان را گرفتار عطش می کردند تا بمیرند و اموالشان را تصاحب کنند.

تعمیرات و اصلاحات در مسجد

فاطمیان توجه زیادی به اصلاح خرابی های واقع شده در مسجد الحرام داشتند. آنان برخی از ستون های رخام را تجدید کرده و برخی از مواضع سقف را تعمیر نمودند. جز آن که توجه عباسیان به این امور روشن تر است. آنان کارهای اصلاحی فراوانی در کعبه صورت دادند. سقف مسجد در سال ۵۴۲ تعمیر شد. همین طور سنگ های رخام در سال ۵۵۰ اصلاح شده و رکن یحیی را که در سال ۵۵۹ آسیب دیده بود، استوار کردند. مطیع عباسی قنبدلی که ششصد مثقال طلا بود به کعبه اهدا کرد.^۱ همان سال قنبدلی هایی از نقره اهدا گردید. مکتفی عباسی در سال ۵۵۱ دری که زیبا ساخته شده و نام خلیفه روی آن بود، به کعبه اهدا کرد. همین طور ناودانی با نقش زیبا در سال ۵۴۱ فرستاد. محمد جواد، امیر موصل، کارهای اصلاحی فراوانی در مسجد انجام داد، از آن جمله در مناره باب العمرة، و قبه عباس در نزدیکی زمزم. همین طور در صحن مسجد يك ساعت آفتابی برای تعیین وقت ساخت.^۲ محل آن در ۴۳ ذراعی - به ذراع آهن - از رکن کعبه به سمت منبر قرار داشت. این جایگاه بعدها از میان رفت و هیچ اثری از آن برجای نماند.^۳

از جمله کسانی از شخصیت های مسلمان که به کعبه توجه کرد، شخصی معروف به شیخ رامث بود که نامش ابوالقاسم ابراهیم بن حسین فارسی بود. وی رباطی [در سال ۵۲۹]^۴ در نزدیکی باب ابراهیم برای سکونت فقرای صوفیه از اصحاب مرقات

۱. تاریخ تواریخ البشر، خطی.

۲. مناقع الکرم، ج ۳، ص ۲۹۰.

۳. الإعلام بأعلام بیت الله الحرام، ص ۱۹۱.

۴. همان، ص ۲۶۶.

ساخت.^۱ همین طور ناودانی در سال ۵۴۱ به کعبه اهدا کرد و در سال ۵۳۲ کعبه را با پارچه‌های نرم و نازک پوشاند که هیجده هزار دینار مغربی هزینه برداشت.^۲ همین طور ابونصر استرآبادی پرده سفیدی از تولید هند در سال ۴۴۶ برای کعبه تهیه کرد. فاطمیان، کعبه را با پارچه دیباج سفید می‌پوشاندند، در حالی که عباسیان برای پرده کعبه از پارچه سیاه که شعار عباسیان بود استفاده می‌کردند، چیزی که تا به امروز مانده است.^۳

شیخ باسلامه در کتاب *عمارة المسجد*^۴ می‌نویسد، تصوّرش بر این است که مقامات اربعه در مسجد بین قرن‌های چهارم و پنجم، یعنی دوره‌ای که ما اکنون در آن بحث می‌کنیم ایجاد شده است. دلیلش آن که مورخان و سفرنامه نویسانی که پیش از آن مسجد را وصف کرده‌اند و آخرین آنها صاحب عقد الفرید است، چیزی از این بابت اظهار نکرده‌اند. این در حالی است که ابن جبیر در سفرنامه خود که به سال ۵۷۸ نوشته از آن سخن گفته و معنای آن این است که اندکی پیش از آن ایجاد شده بوده است. به نظر من، اظهار نظر باسلامه درست نیست؛ زیرا باور من این است که به همراه دیگر نوآوری‌ها، این هم مربوط به زمان فاطمیان است. امامان مذاهب و از جمله امام زیدیه متفرق نماز می‌خواندند. حنبلی‌ها امام نداشتند. ما در بحث خود در باره دوره ابوی‌ها در باره وصف ابن جبیر نسبت به مقامات اربعه و کیفیت نماز خواندن ائمه مذاهب سخن خواهیم گفت.

۱. رباط رامشت که از آن این مرد ابراشی بود، در سال ۵۲۹ وقف برای همه صوفیان شد. این رباط در سال ۸۰۲ آتش گرفت که شریف حسن بن عجلان در سال ۸۵۲ آن را تعمیر کرد. بنگرید: *العقد الثمین*، ج ۱، ص ۱۱۹؛ *شفاء الغرام*، ج ۱، ص ۳۳۲؛ *مناهی الکرم*، ج ۳، ص ۵۲ (متن و پاروئیس). علی بن عبدالقادر طبری (م ۱۰۷۰) در باره او می‌نویسد که وی دری برای کعبه هم درست کرد که سال ۵۲۱ آن را به مکه آوردند. بنگرید: *الأربع المسکون*، ص ۱۵۱. در باره تحولات بعدی این رباط و آتش سوزی در آن و تعمیراتی که برای بازسازی آن صورت گرفت بنگرید: *الإسلام بأعلام اللیبیت لله الحرام*، ص ۲۱۹. ج ۱.

۲. *البدایة والنهابة*، ج ۱۲، ص ۲۶۲ (تحقیق علی شیری).

۳. همان.

۴. ص ۲۲۵.